ԲԵՄԱՆԵՐՈՎԴ—ՏԱՐԻ—ԹՎԻ—1149—ՀԻՍՈՒՍԻՍԻ—7—ՀԱՄՏԵՄԲԵՐ—1871

ԳԱՆՄԱՆԹ

Տարեկան գին Պոլսոյ համար 180 գր.
» Դուռտաղ » 10 մէճ
Վեցամսեայ Պոլսոյ » 90 գր.
» Դուռտաղ »
Խնդրուածքներ քիրիմի գին կրնան ուղղուիլ ամսագրի տպարանը՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի փողոցը, թիւ 3 դուռը։ Եթէ անպատասխան մնայ՝ հարկաւոր է ստիպուիլ նոր համար դրամ ստանալու։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆՕՍՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՒ ԵՐԻՆԷԼԻՆԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ալի փաշային մահը ապրիլ եւ դեռ. եւ ընդարձակ նիւթ մատակարարեց օտար լրագրագրողներն Արեւելեան յաւիտենական խնդրոյն վրայ խօսելու, մասնաւոր անկիրջանալի խառնաշփոթութիւնը գուշակելու, եւ վերջապէս Օսմանեան կայսրութիւնը աբխատ զրնելու նեղքեր. ցաւելու։

(Լրագրի 4 հոկտ. 1871)

Գրեթէ եօթանասուն տարի կայ, եւ ի՞նչ երկայն տարիներ, ի՞նչ լեցուն տարիներ պատմելու համար, մեռածոց մարդկութեան համար, որ երկու մեծ ինքնակալներ, անհնարն եւ պշեալ բազաք մը նշանաւոր կրնէին, դաշնադրութիւն մը կը հաստատէին ՝ի Թիլզիթ, դաշնադրութիւն մը՝ որ հարիւր հազար մարդ կոյրն զոհերով կը նաւիրագործուէր, եւ ոչ միայն ներքսագրեալ տերութիւնց օրէնքներ կուտար, գահեր թագեր կը պարգեւեր եւ կը խորտակէր, այլ եւ գաղափարի յոգեւոր ժանրերաւ մինչեւ Հիւսիսի ժողովրդոց բազդը կ'որոշէր, եւ այն ատեն ծագիրս միմիայն խագաւորն ելեալ զինչ զնա կը ոգեսեցնէր, երբ այնորհիւ իշխանաց եղանիներուն մէջ մեհեան ոսպատուր կը քալէր, եւ կարելի է գրուցել թէ ընդ հանուր մարդկութիւնը երկնային նախախնամութեան գահոյքը ՝ի Թիլզիթ կը հաստատ։ Եւ այս կարծեցեալ նախախնամութիւնը՝ անձնաւորեալ ՝ի Նաբոլէոն եւ Յազեքսանդր, ուսեալ, կշռեալ, պարզեալ էր թէ Օսմանեան տէրութիւնը՝ փոքրած արդեսատած՝ ա՛լ ապրանաց չէր, եւ թէ պէտք պէտք էր բաժնել ՝ի մէջ Գաղղիական եւ Ռուսական կայսրութեանց։ Աշխարհագրական ասխատակը առ ջեւնին, այս երկու ինքնակալները սահմաններ կրաշէին, եւ իւրաքանչիւր որ իրեն բաժինը կուռնէր։ Երբ կատարեալ ազատ առ ջեւ պարարաստ եղան երկոցն հանդիսաս մը առնուլ։ Աշխարհս կը պատմէ մեկն թիւռ՝ պատմիչ առաջին կայսրութեան եւ. հիմայ յաջողելիքարդ. կայսրութեան Գաղղիոյ։

Մեկզի ասանելով զանազան մեծ հեղինակաց եւ պերատական մարդկան կարծիքները՝ որ 1807 ին առաջ այս երկրին վրայ իրենց մտածութիւնները ու. փոփոխները յայտներ են, բուն Արեւելեան խնդրոյն պաշտօնական ծագումը ՝ի Թիլզիթի կնոնք գրենլ առանց սասասմելու, եւ միանգամայն զրամնաալ՝ երբ աչքերնիս ծդենք այն օրէն մինչեւ այսօր սչխարհքիս յեղափոխութեան վրայ, եւ հարցնել թէ ի՞նչ կերպով մերոյսան նարօլէոն մեծն, Գաղղիոյ կայսրն ինքնակալութիւնը, Պուրբոնի եւ Ռոմանովի ցեղերուն իսաց տրաթիւնը, քաւասան եւ. ուրիշ հաստատութիւնք, միերջ վերջը Դաղղիոյ սահմաններուն ոտագին ընդարձակ թիւնեն մը ամփոփուելու մը, խառիոյ մէջ ինեան եւ երան մասնը ու. խոշոր թագաւորական ցեղերուն ամիսմեներն ու. կանոնագիրներն, Նոյնպէս եւ ասելի ի՞նչ էին, ի՞նչ երան եւ ի՞նչպէս փոխուած են Գերմանիոյ քառասնի չուն մեծ ու պղտիկ իշխանութիւններ, եւ մանաւանդ ի՞նչ կիրգարանաց ասարերութիւն Ռուսարիոյ եւ Բրուսիոյ վրայ։

Եւ թէ որ միայն թագաւորական ցեղերու եւ ազնուականաց սահմանաց փոփոխութիւնը եղած ըլլալին, գարձեալ զարմանքիս չափաս որչինք. բայց սահմանաց բութիւնց կենսական փոփոխութիւնները մարդուս միտքը կ'ընդարմացնեն. անոնց ազատութեանց անսահման իշխանութիւնը կը յաջողէն եւ բանաւորութիւնը քոսմնելի կը անանաւ թէ փարեն եւ թէ վերեն։

Ըստ ամենայ որ Արեւելեան խնդրոյն վրայ կրպարդին՝ մ՚ենք կրնար խրատուի հարցնել թէ Արեւելեան խնդիրը մը թէ որ կայ, ինչո՞ւ Արեւմտեան խնդիր մը չի կայ, ինչո՞ւ. Հիւսիսային խնդիր մը չի կայ, ինչո՞ւ. Հարաւային խնդիր մը չի կայ, միթէ Արեւելքն՝ ի՞նչ մեղք ունի ամեն բան պէտք է ծնանիլ։

Նոյն մեզ ալ գեռ ապրելիք եւ մեծ հանգամանք մը ունենք կատարելագոյն քաղաքավարութեան եւ անար նախանձեան ի՞նչ ունի Գաղղիական եւ Ռուսական խնդիր մը, ինչպէս յայտնի Գերմանական խնդիր մը՝ ՝ի Հնդիկասան, եւ կրնայ յարուցանել նաեւ Քանանայի եւ բուն Իսպանական կղզեաց մէջ։ Անոր է յարուցանել Գերմանական խնդիր մը, Սպանիական խնդիր մը, նաեւ Գաւառական խնդիր մը Գերմանիոյ կենդրանին մէջ։ Մեզ կրնայինք հաստատել մարդկային իմաստութեան որ ոչխարհս միշտ միեանց կը գաղանէր եւ որան աչքերն ապաղոյին մուսափաս գիներան մէջ կը թափանցէին, թէ որ քանի մը որ առաջ բոլոր նշարաց ամենաուշագ եւ հրա չանանէինք ոչինչի մարդուս՝ որ ոչ գիտաս էր իր հորիզորդը պէս, ոչ բարգմանմուս անձ մը Լուի ԺԷ ի պէս, ոչ քաղաքագէտ մը Լուի Ֆիլիպի պէս, ոչ բանասեղծ մը Լամարթինի պէս, ոչ պատմագան ճարտարապետ մը Թիերի պէս, ոչ դատաւոր մը, դատաբարեալ կարանաւոր մը, մարդասան մը, որ միշտ զարմանք պիտի պատճառէ պատմութեան մէջ ապագայ սերունդներուն, երբ պատմութիւնը իրենց գրուցէ թէ 1820 Գաղղիոյ վրայ Նարօլէոն Գ. կը թագաւորեր, թէ որ ապագայ գարերու բնակիչքը մեր ժամանակակիցներէն քիչ մը ասելի համեստ ըլլան եւ քիչիկ մը առաջնութեան բանկրդանք ունենան, որ թերեւս կարելի է. եւ թէ որ կարդան եւ ներսներ անցեալին մէջ թագաւորական ամիսաց վրայ նստած չըլլային։

Բաղաքագէտ դատչանները ըսենք թէ չենք հաստատ եւ պատճառաբ դատցինք բայց պէտք է ասելենք թէ անհասկանալու ալ չենք հաստատ, վասն զի իրենց հաշիւները չատ պզտոյ են եւ պատճառաբ՝ որ հոգին թէ Բաղաքական անտեսութիւնը խանձարուրներէն ելած ոչխարհքի կը քարոզեր թէ ասկէց վերջը պատերազմ չի կրնար ըլլալ թէ այս Ծնոյան բանակները 200, 300 400 հազար հոգիներով՝ ա՛ եւ իրենց ոչխարհք կրնան կոչնանիլ եւ թէ մարդկանց փառաւորութեան պատերազմներ թեւ ելեն ա՛լ կարնցան, եւ թէ ասկէց վերջը ազգեանաներով ձեւազարդեցեալ եւ վաճառականութիւնամբ ազդ եւ ազգեր իրարու հետ գիտակցեն եւ մեր մարդասիրաբարոյ ձեռագրեալ ազգերուն ամենայն դիւրութիւն ունենան, որ թերեւս կարելի է. եւ թէ որ կարդաներ եւ ներսներ անցեալին մէջ թագաւորական ամիսաց վրայ նստած չըլլային։

Ինչ ասելիք ընեն ուրեմն ոչխարհքիս իշխանները, քանի մը ամիս հոգս հանելը իրարու հետ կռիւ կռիւ պիտի ընե՞ն, երբ ամենուն դէմառն վրայ փոխարկելոյ ուռ ամբարը կը գիտէին երբ դեռեւ ամենուն ոսկոր ներքեւ կը սասանի։ Ծառ կարելի է։ Մարդասիրութիւնը ապրելս եղած է միշտ։ Մարդ՝ քաղաքակրթեալ կամ ոչ՝ միշտ իր եղբօրը հետ ոչնչաց գարուած է՝ ինչպէս ոչխարհս առ ի ոչնչէ գարուեցաւ. նոյնն իր եղբօր Աբելի հետ։

Կը մնայ մեզի բնել թէ ինչո՞ւ Արեւելեան խնդիրն Ալի փաշային մահուանէն կը ծագի. միթէ Օսմանեայ հողին Ալի փաշային հոգուն հետ կապուած էր, կամ Ալի փաշան այնչափ մեծ մարդ էր, որան չատը քանի մը տարիներ կրցեր էր ծածկել այս մեծ ու ծանր խնդիրը՝ որ գիւրապես կը գուշակեմ։

Մնոյեանը հեռեալ Գաղ.

Գերմանիոյ եւ Գաղղիոյ մէջ վերջին օրերս գժուարութիւնաց պատճառ եղող խնդիրները վերջապէս լուծուեցան։

Հիւսիսիրը կը ծանուցանէ թէ հոկտ. 12 ին երեք դաշնագիր ստորագրուեցան ՝ի Պերլին. մէկը երկրագրական սյոնիին սահմանաց ուղղութեան վերաբերեալ որ Գերմանական խորհրդարանին եւ Գաղղիոյ ազգային Ժողովոյ վաւերացմանը կը կարոտի. մէկը զանձայինն որ Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին վաւերացմանը միայն կը կարօտի, սրսիհնան. Գերմանական կառավարութիւնը ան. գրանաւորաց ստորագրութիւնն ալ եւս

ջուղէր իբրեւ երաշխաւորութիւն գաղնադրութեանց, ոչ թէ Թիֆլիսի եւ Երեւանի ոստան դարձնելու մասին կուզէ, հետեւութեամբ ասուղանաց այս մասին հաներ Օտար Երիցներու միայն վոխանակելիքը չգիտէ որուն։ Արեւելեան մեր դատաւոր պարպուելու ալ անմիջապէս պիտի ակի տան եւ հինգ տարի մէջ անպատճառ ազատուելու պայմանաւ։ Երրորդ դաշնադիրը մարդի միայ է, եւ հին կարգադրութիւնները դրեթէ հաստատ կը օրէնէ, բայց Այդպէս հաներ եղած բացառիկ կարգադրութիւնը 1872 թուականէն անդին չգիտան մնացին։

Այս կարգադրութեան ամենէն կարեւոր ազդիւնքն այս է որ Գերմանական ղրկոց դրուած գաղդիական դատաւորներուն թիւը քանի մ'օրէն վերի պիտի իջնէ։

Գերմանիոյ խորհրդարանը հոկտ. 16ին բացուեցաւ Զ.Կ. Կիլեամիկայեր ներկայութեամբ։

Այս տարի. կարգացուած կայսերական տաճառիսաւորութիւնը բաղմութիւն ծրագիրներ կը համբէ խորհրդարանին ներկայանալի, մասնաւորապէս պաշտօնատարոց թոշակն աւելցնելու եւ գրամները տատնոդական դրութեան վերածելու վրայ։

Կը ծանուցանէ նաեւ թէ կայրը գաղդիոյ նեղքին խաղաղութեան ամբանալուն վատահելով զեր գատաներ պարպելու հրաման ըրաւ, որոց գրուածը մինչեւ 1872 մայիս պիտի տեւէր բաց գաղնադրութեան։

Արտաքին յարաբերութեանց վերաբերեալ խօսելով բուռ թէ օտար ազգաց հետ Գերմանիոյ յարաբերութիւնները խաղաղական են։

«Իմ ջանիցս նպատակն էր, բուռ «հաստատ պահել եւ ամրապնդել այն «արդար վստահութիւնը թէ Գերման «ական կայսրութիւնը խաղաղա«սիրական ապահով նեղուկ մնալ կուզէ։

«Այս մտածութիւնս թէ երկու գր«գոյն կայսրութեանց վերհասանե«ցան հետ այս ամառ ունեցած տե«սակցութիւններս նեղապոյ համար «խաղաղ ապագայ մ'իրականացնելու, «պիտի նպաստեն, վերջին ծայր դո«հլնել դիւ։ Գերմանական եւ Աւստրո«Հունգարական կայսրութիւնք իրենց «ոչխարհագրական դիրքով եւ պատ«մական դարգացմամբ իրարու հետ «բարեկամ մնալու հարկադրեալ են»։

Այս խօսքերը ջերմ ծափահարութեամբ ընդունուեցան։

Գաղիերոյի կառավարութեան ներքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Ցը Լիմ՝ խորհրդարանին մէջ իրեն եղած հարցման մը պատասխանելով՝ անխուսափելի թեան նոր փոդատանութիւնն պեսութեան կրելիք մեռոը ցոյց տուաւ։

Մինչեւ պաշտօնեային իր պաշտպանութիւնը կը խոստանայ հանրանոյ կոմիտէի անուանով հաստատութիւն մը կազմելու իրաւունքներն կը ճանչէ, եւ Գերմանիան իրաւունց բռնութիւն բնաւ չընդունիր։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 16 հոկտ. առաւօտ.

Պ. Բուլէ Ռէրիէ երէկ Պերլինէն փարիզ հասաւ։ Ցորրորդ կէս երկիսկնին վերադարձը 15 որէ 15 օր պիտի կատարուի։

Փարիզ 16 հոկտ. իրիկուն.

Կառավարութիւնը Ղաբէլեան իշխանին Գաղղիա մնալուն դէմ չկենար։

Ցեսէլրոյ զորապետը ամենայն ջերմութեամբ անցանելու պիտի երթայ տասնորդական պատմատու եւ հնագիտական զննութիւններ ընելու համար։

Ակրամ 16 հոկտ.

Անգլերութիւնը ամեն տեղ վերատաստատեցաւ։ Բաքուիքեան քաղաքը՝ որ ապատամբութեան օրացն էր՝ դարձեալ վիճակի մէջ գրուեցաւ։ Ապստամբութեան երեք գլուխները՝ Սիարչէվիճ, Միլիթ եւ Ֆատիանի՝ գինուորական առանի մ'առջեւ ելիսի դատուին։

Վիեննա 16 հոկտ.

Մամուլն առ հասարակ կը ճանչէ թէ իրաց վիճակն ասչի չափ ձգաեալ չէ։

Իրայեր նախազահութեամբ խորհուրդ մ'եղաւ, որուն ներկայ էին Պ. Տը Լանգէյ, Կոմս Անտրասի, եւ Պ. Ռէնքէյն։

Լոնտրա 16 հոկտ.

Թողուներն ապարութիւնը կը շարունակէ։ Ամերիկայի մէջ դրամական ծանր մը կը վախցուի։

Վէնքսնէն եւ Մէքիկան քաղաքները մոխիր դարձան։ 1000 էն աւելի մարդ զոհ եղան։ Դիմիսկոս ֆիսաը 100 միլիոն ոսկի կը հաշուեն։

Փարիզ 17 հոկտ.

Սոքէն եղած բնութիւններն ոչ առաջինեներուն հոգւոյն են։ եւ ուրմատական փոքրամասնութիւնն առաւել զգալի ելին։

Ցամաւոր նաւախուզիր Թուլոնէն յանկարծ մեկնեցաւ։ Կրսիկա երթալու համար իրրեւ պարզ նախազգուշութիւն, որովհետեւ Կրսիկայի մէջ խռովութիւն մ'եղած չէ։

Կը հաւատան թէ կառավարութիւնը Նոմենական նիւթոյ վրայ հարիւրին 20 տուրք դնելու աւաշարկութենէն եւ կը կենայ։

Վիեննա 18 հոկտ. իրիկուն.

Իրաց վիճակը փիւռ Նոյն է։

Եպիսկոպոսի լրագիրը իրաւասութեան վրայ պորոտած դրոյցներու առաջ կը հանէ։

Բաւիղի ազատական բաժինք 65.85
Ս.ժիս 118

Լոնտրա 18 հոկտ.

Պ. Թիէր դատաց Լեկէնի քաղաքն ընդդէմ Լոնտրայի Լորտ քաղաքապետին։

Լոնտրա 18 հոկտ.

Օսմ. Պոնտ. 45½
» փոխ 1865 63½
» » 1869 52½
Ինդգ. Պոնտ. 93
Ոսանթ գաղդ. 54½

Լիմբերուլ 17 հոկտ.

Բանդակ. Ս. Դ. Ս. 10½
Մասնաւոր 10000 հակ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ցերութեան ազգ եւ այլ պաշտօնատուներ մէջ աւելորդ դատաւոր պաշտօնատարաց արձակուրդը կը շարունակէ։

Մայրաքաղաքիս քաղաքապետութեան պաշտօնատանը նոյազ չինութեանց մասին։ (Լպնիէ մէջիսի) եւ Գալլիի Զեմիկի յանձնաժողովը բոլորովին վերջացան։ Նմանապէս քաղաքապետի օգնական Ահմէտ էֆէնտին ալ պաշտօնէն արձակուեցաւ։ Նոյնպէս չինութեանց մասին նախագահ Յայիզ էֆէնտին։

Վ.Ս. Սուլթանն Ս. կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհեց Ժամային դրծոց պաշտօնեայ Պ. Ցը Մեր։ Ցերիտ փաշային եւ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Վանմ Էֆէնտի փաշային։

Մաքսատան վերատեսուչ Ահմէտ Զէքիզ էֆէնտին ալ Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց։

Կարանտինի կառավարութիւնը՝ երկրին շահուց վրայ ունեցած բարձր հոգածութեան համար՝ մասնայեալ ծառայութիւնները վարձատրելով ոնձնութիւնն ու պարիզցոց քաջալերելու եւ ծերութեան ու ակտրութեան օգնելու համար՝ պարզեց որ այսուհետեւ ուրբի բանաւոր կերպիս մշակ կազմի այն պաշտօնատարաց եւ գործակալաց, որոց պաշտօնները աւելորդ դատուած լինին կամ պաշտօնէ բարդուին գրաստելու վիճակի մէջ դրուին, ինչպէս նաեւ տերութեան այն ամեն ծառայից՝ որ տարեւոր չունին, եւ տարեցներու տերութեան կը վերաբերի։

Այս ծախքը հոգալու եւ դանձուն վրայ նոր բեռ մը չաւելցնելու համար՝ պարզից՝ 100 զուարուչէն վեր եղող ամեն տոմսակներուն հարիւրին 5 վար դնել։ Յակոյն զինուորական ամսականներն եւ վերը նշանակեալ հրաժեշտի խոչոտներն ու նպաստներն այս չափաւորութենէն ազատ պիտի մնան։ (Պալտիական)

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ

ԼՍԱՄԱՐ ՈՍՄԱՆԱՑԻՔ

6 հոկտ. չորեքշաբթի իրիկուն 48 37
7 » հինգշաբթի առաւօտ
բացուելացա 48 39
կէս օր 48 36½

ԱԶԳԱՑԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՌ ԱԶԳ. ԵՐԵՎԱՆԻ ՍԵՆԱՊԱՏԻՒ ԷՖԷՆԴԻՆԱՆ

Ազգային Ընդհանուր Ժողովին Լ.Ա. նիստը ունի պիտի ունենայ յաւելիկայ ուրբաթ օր 8 հոկտ. 'ի Յուրբ Լուսաւորչի եկեղեցին Գալաթիոյ։

Առաւօտեան պիտի բացուի ժամը հինգ 6ին եւ դադրի 10ին։

Կը հրաւիրեմ զազգային Երեսփոխանս կատարել ազգ ասիրաբար իրենց հաւիրական պարտաւորութիւնը։

4 Հոկտ. 1871

Ի Գալատիոյ քաղաքին Հայոց
Ն. Գօլիս Մեծամ ազգեմ ազատ
ԳԱՍՊԱՐԻՍԱՐ
ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼՍՈՅ
Մ. Հ. ԽՐԻՄԼԵԱՆ
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱԼԱՏԱՑ ՀԱՆԻՍ
ԿԱՐԳ. ԽՆԴՐՈՅ

1° Հաստատումն Նորընտիր Երեսփոխանաց։
2° Յենդիկոյիր Գաստատական հարցաքննութեան յանձնաժողովոյ։
3° Առաջնորդական կանոնագրութիւն։
4° Հանրաքուէութիւն Ազգային Վարչութեան։
5° Կենդրոնացումն եւ ազգակեղրոնացումն։
6° Վերաքննութիւն Ցահմ. — Գլուխ Ա.
7° Բացակայ երեսփոխանաց դրուագ գիտողութիւններն ընդունելի պիտի բլլան թէ ոչ։
8° Ընտրութիւն Ազգ. վարչութեան կրօնական ժողովոյ։

Գ. Հ. ՄԵՐԵՆԻ—ԳՈՒԼԻ

ԳԱԼԱՏԱՑԻ ԺՈՂՈՎՈՅ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՆԴԻՐՈՒ

Քաղաքական ժողովոյ հրամարկութենէն վրայ չաւելի ուշ՝ հրատարակուած ազգային թերթերէն ոմանք իրաւամբ տարբեր տեսութեամբ զիտաղութիւններ ըրած էին Մ'կը կրսէր թէ Քաղ. ժողովը պէտք է օր իր հրամարկութեան եւ ասնուս վրան զի Սահմանադրութեան դէմ չէ։ Մի ոչ կրսէր թէ պէտք չէ որ նոր ասնուս վրան Ս.Ս.։

Այս իրարու. ներհակ յայտարարութեանց մէջ. մենք ոչ Սահմանադրութիւնը թարգմանելիք՝ քննելու համար թէ արդեօք իրաւունքը որ կոչմին է։ Ցեսանք որ Սահմանադրութեան ՅԵրդ յօդուածը կրսէ. «Քաղ. ժողովը 20 ազգարհանէրէ կը բաղկանայ։» ՅԵրդ յօդուածն ալ կրսէ «Քաղ. ժողովը ազգային Ընդհ. ժողովոյ մէջ կընտրուի»

Սրդ ներկայ Քաղ. ժողովը ոչ 20 հոգիէ կը բաղկանայ, եւ ոչ Ընդհ. ժողովէ ընտրուած է։ Անոնք որ Սահմանադրութեան Յ3երդ յօդուածին կրկնելով կրսեն թէ «Քաղ. ժողովոյ չրջանը լրացած է եւ վերընտրելի չէ։» ինչու չեն ըսեր թէ Քաղ. ժողովը ըստ օրէնքի ընտրուած չէ։ եւ ըստ օրէնքի չընտրուած Քաղ. ժողով մը ինչպէս կարդեն օրէնքին տարբերութեանցը հերքեւ առնուլ։ Մեր օրէնքն սա կը հասկնանք որ եթէ այսօր Ընտրեալ ժողովը բան առ բան գործարկել ուզէր, եւ 20 հոգիով նոր Քաղ. ժողով մը կազմէր. բան ամենայնի իրաւունք ունէր արդի Քաղ. ժողովոյ անդամներն ալ այն թուոյն մէջ առնուլ, այնպէս չէ՞։ Ընդ

Եթէ բարդքերու բան կուգեն, թող նոր ընտրութեան ձեւին դէմ բարդքեն։ Ինչ բան ունին անձերուն հետ։ Թէ որ բարդքին անձերու հետ է, անձերուն գործը թող ամբաստանեն, քննեն եւ հրատարեցնեն, չէ թէ այնչափ պարզիկնան որ անանց —ոչ՝ հրատարակներին ատաս։ Սահմանադրութիւնն ոչ բան մ'եղաւ, որ ալ Քաղ. ժողովոյ անդամոց հրատարելուն կամ չհրատարելուն վրայ կարանայ անոր գոյութիւնն ու չգոյութիւնը։

Ընդհանուր ժողովը չատ ապէկ կերպով նկատած եղաւ, որ նոր ընտրութիւնը ըստ 'բաոին. Սահմանադրութեան ընդնէ անհնարին է, կամ գէթ այսօր անհնարին է, եւ գործեալ Ս. Պատարիարք Հօր յանձնեց որ նոր ընտրութիւն բնէ, եթէ պէտք բլլայ, այսինքն եթէ Քաղ. ժողովին հրատարակ գանուի։ Սրդ Քաղ. ժողովը հրատարակած է, մինչեւ որ երկու չորրորդ 'ի վեր նիսա չըներ։ Ս. Պատարիարք՝ որ նոյն ընտրելու իրաւունք սատարած է, գործեալ զանոնք ընտրել կուզէ եւ կոչիսատ որ հանդէ. ըսել է որ ընտրողը կը կոչէ զանոնք վերատին 'ի պարտադանութիւն. ոչ միայն Ս. Պատարիարքն, այլ եւ Ընդհ. ժողովն ալ՝ եթէ ինք ընտրութիւնն բան Սահմանադրութեան 20 հոգւոյ, պիտի կրնար զանոնք վերընտրել։ որովհետեւ Սահմանադրութեան բ-ին հանմանա կարգիսալ Քաղ. ժողով մը չէր. ինչպէս վերն ըսինք։ Եթէ Ընդհ. ժողովը ինք ընկր ընտրութիւնը 6 հոգւոյ, որովհետեւ օրէնքին 20 հոգւոյ ըրած արամադրութենէն կը չնդի. կրնար նաեւ չնդել Վերջինիս արամադրութիւնն որ բնաւ նոր չանակութիւն չունի. եւ այդ յօդուածը Քաղ. ժողովը ամրապանելու կամ դժգոհութեան դատաստանէ զերծ պահելու միայն կը ծառայէ. մենք այսպէս կը հասկնանք. չենք գիտեր թէ ուրիշ կերպ հասկցող կայ. Թող հաճին նշանակել։

Վերջին խօսք մը Թերեւս ասենք ըստ պատեն անանոյ թէ Քաղ. ժողովը Հ.Ս.Ս. ընաւ. արդեօք ՀԲ. էր, եւ իրենց խօսքը պիտի պատնէշնանական նկատուեն թէ մղեալ եւ այս ասոյնանը հասած անձանց սու պատասխանը կատարեր։ Քաղ. վերջին ասաբ տարուան մէջ [illegible] պաշտօնեաներ ունեցաւ։ դրեթէ այժմ այ [illegible] բայց եւ ոչ [illegible] պաշտօնեայ ունենալ։ . . . »

Հ.

ԱՐՔԱԵՊԻՍԿՈՊԱՆ ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր Ազնիւ բարեկամ Պարնասեան Մեծ. Պօղոս էֆէնտիի մեզ ուղղած հետեւեալ կարեւոր յօդուածին վրայ ամեն ուսումնասէր ազգայնոց եւ մասնաւորապէս ազգային Երեսփոխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

. . . բարեկամ.

Քանի գիտնալով թէ Հայ հասարակութիւնն որչա՛փ ճանչելու սկսած է գաստիարակութեան յարգը, եւ մանաւանդ, այս միջոցիս որչա՛փ կարեւորութիւն կուտայ կրթութեան խրախոյսին, որոյ արձագանգ կ'ըլլան նաեւ ազգային թերթերը, կը փաթամ այս օրերս ապի կենսական խնդրոյն վրայ իմ ըրած ուսումնական պատաւական լրատարիկ միջոցաւ հասարակութեան կարծեաց ներկայացնել. ուսանելիք մը, որ կարմեմ՝ ըստ ոչ սակ բուութեան արժանի ընլլալով, կ'արժէ անոր համար գրիչ ձեռք առնուլ։

Երթեան խորհրդոյ Տեսչական ազգային վարչութեան շնորհիւ արդեսք հարկադրեցաւ Երեսփոխանաց ընդարձակ հարցաքննութիւնները կը հրաւիրեն։

Բաղաքական ժողովոյ հրամարկութենէն վրայ չաւելի ուշ՝ հրատարակուած ազգային թերթերէն ոմանք իրաւամբ տարբեր տեսութեամբ զիտաղութիւններ ըրած էին Մ'կը կրսէր թէ Քաղ. ժողովը պէտք է օր իր հրամարկութեան եւ ասնուս վրան զի Սահմանադրութեան դէմ չէ։ Մի ոչ կրսէր թէ պէտք չէ որ նոր ասնուս վրան Ս.Ս.։

Այս իրարու. ներհակ յայտարարութեանց մէջ. մենք ոչ Սահմանադրութիւնը թարգմանելիք՝ քննելու համար թէ արդեօք իրաւունքը որ կոչմին է։ Ցեսանք որ Սահմանադրութեան ՅԵրդ յօդուածն կրսէ. «Քաղ. ժողովը 20 ազգարհանէրէ կը բաղկանայ։» ՅԵրդ յօդուածն ալ կրսէ «Քաղ. ժողովը ազգային Ընդհ. ժողովոյ մէջ կընտրուի»

Սրդ ներկայ Քաղ. ժողովը ոչ 20 հոգիէ կը բաղկանայ, եւ ոչ Ընդհ. ժողովէ ընտրուած է։ Անոնք որ Սահմանադրութեան Յ3երդ յօդուածին կրկնելով կրսեն թէ «Քաղ. ժողովոյ չրջանը լրացած է եւ վերընտրելի չէ։» ինչու չեն ըսեր թէ Քաղ. ժողովը ըստ օրէնքի ընտրուած չէ։ եւ ըստ օրէնքի չընտրուած Քաղ. ժողով մը ինչպէս կարդեն օրէնքին տարբերութեանցը հերքեւ առնուլ։ Մեր օրէնքն սա կը հասկնանք որ եթէ այսօր Ընտրեալ ժողովը բան առ բան գործարկել ուզէր, եւ 20 հոգիով նոր Քաղ. ժողով մը կազմէր. բան ամենայնի իրաւունք ունէր արդի Քաղ. ժողովոյ անդամներն ալ այն թուոյն մէջ առնուլ, այնպէս չէ՞։

Եթէ բարդքերու բան կուգեն, թող նոր ընտրութեան ձեւին դէմ բարդքեն։ Ինչ բան ունին անձերուն հետ։ Թէ որ բարդքին անձերու հետ է, անձերուն գործը թող ամբաստանեն, քննեն եւ հրատարեցնեն, չէ թէ այնչափ պարզիկնան որ անանց —ոչ՝ հրատարակներին ատաս։ Սահմանադրութիւնն այդքան անչափ բան մ'եղաւ, որ ալ Քաղ. ժողովոյ անդամոց հրատարելուն կամ չհրատարելուն վրայ կարանայ անոր գոյութիւնն ու չգոյութիւնը։

Ընդհանուր ժողովը չատ ապէկ կերպով նկատած եղաւ, որ նոր ընտրութիւնը ըստ 'բաոին. Սահմանադրութեան ընդնէ անհնարին է, կամ գէթ այսօր անհնարին է, եւ գործեալ Ս. Պատարիարք Հօր յանձնեց որ նոր ընտրութիւն բնէ, եթէ պէտք բլլայ, այսինքն եթէ Քաղ. ժողովն հրատարակ գանուի։ Սրդ Քաղ. ժողովը հրատարակած է, մինչեւ որ երկու չորրորդ 'ի վեր նիսա չըներ։ Ս. Պատարիարք՝ որ նոյն ընտրելու իրաւունք սատարած է, գործեալ զանոնք ընտրել կուզէ եւ կոչիսատ որ հանդէ. ըսել է որ ընտրողը կը կոչէ զանոնք վերատին 'ի պարտադանութիւն. ոչ միայն Ս. Պատարիարքն, այլ եւ Ընդհ. ժողովն ալ՝ եթէ ինք ընտրութիւնն բան Սահմանադրութեան 20 հոգւոյ, պիտի կրնար զանոնք վերընտրել։ որովհետեւ Սահմանադրութեան բ-ին հանմանա կարգիսալ Քաղ. ժողով մը չէր. ինչպէս վերն ըսինք։ Եթէ Ընդհ. ժողովը ինք ընկր ընտրութիւնը 6 հոգւոյ, որովհետեւ օրէնքին 20 հոգւոյ ըրած արամադրութենէն կը չնդի. կրնար նաեւ չնդել Վերջինիս արամադրութիւնն որ բնաւ նոր չանակութիւն չունի. եւ այդ յօդուածը Քաղ. ժողովը ամրապանելու կամ դժգոհութեան դատաստանէ զերծ պահելու միայն կը ծառայէ. մենք այսպէս կը հասկնանք. չենք գիտեր թէ ուրիշ կերպ հասկցող կայ. Թող հաճին նշանակել։

Վերջին խօսք մը Թերեւս ասենք ըստ պատեն անանոյ թէ Քաղ. ժողովը Հ.Ս.Ս. ընաւ. արդեօք ՀԲ. էր, եւ իրենց խօսքը պիտի պատնէշնանական նկատուեն թէ մղեալ եւ այս ասոյնանը հասած անձանց սու պատասխանը կատարեր։ Քաղ. վերջին ասաբ տարուան մէջ [illegible] պաշտօնեաներ ունեցաւ։ դրեթէ այժմ այ [illegible] բայց եւ ոչ [illegible] պաշտօնեայ ունենալ։ . . . »

Հ.

ԱՐՔԱԵՊԻՍԿՈՊԱՆ ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

նախանին չ՚ձեռնարկուի, եւ հարկաւ Երեւոփոխանական մարդոյը փոյթ մանաւանդ կրթական խնդիրն ոչ. եւ ը վնասաբերեալ թեանց նիւթ ոչիսի ընէ։

Եթէ յիշեալ տեղեկագրոյն պարունակած տեղեկութիւնները գործադրին, կրնան բաւական պահանջուցիչ կերպիւ լուծում մը տալ գաղափարակութեան խնդրոյն։ ստիպոյն դեռ կարեւոր պէտք մը կայ, որուն լրացուցեալ ոչինչ նուազ անհրաժեշտ է։

Նախնական եւ երկրորդական դպրոցները եւ վարժապետանոցներ ունենալով կրնանք բան բաւականին յաջողակ գաղափարներ եւ. քիչ շատ լիզուագէտ ու. գրագէտներ հասցնել. բայց ասոնք կրթութեան խնդիրն իր կատարեալ լուծումն առած չըլլար թէ եւ մեծ յառաջդիմութիւն մ՚ալ եղած ըլլայ։ Մենք վարժարաններէն ելնող աշակերտներուն մեծագոյն մասը, ենթադրելով որ ազգին հարատեւութիւն եւ գրամագլուխ ունեցող չըլլան, գործեալ չպիտի կարենան ազգութիւնաւոր գործ եւ պարտաւորութիւն գտնել իրենց. քանի որ պրոֆեսիոնալ գասերէ դուրս մնացեր են։

Ոչ միայն ապրուստին օրապահիկ գտնելու եւ հարատեւութեան ճանապարհն անոր ոտքեւ բացուն, այլ եւ ազգային բարգաւաճութեան գործաւոր միջոցներէն մին է արուեստը, կրնամ ըսել նոսա միակ միջոցը քանի մը ինչ ուշադրութիւն եւ. գործ որ չահ մը կարտադրէ, արուեստ կրնայ ըսուիլ։

Գաղափարակութեան խնդիրն ազգէն մեզ անսահման կերպիւ յառաջ անցած ազգերու մէջ ծանր աշխատութեան ասարիոյ նշան է, եւ. ասոնց գործութեան, այսինքն սէրութեան եւ մասնաւորներու կոպիտն եւ գոյ հոգոր ջանից շնորհիւ, ըստ ծանրու եւ գործնական ազգիւնը արտադրու. սկսած է։ Գիտենք որ մեր անոնց կարողութիւնը չունինք, բայց բարգաւաճին չկարուելու համար կը հարկադրինք գոնէ ըստ կարելոյն հանդիսանալ։ Թողլաւ ուրիշ ազգերն առ այժմ միայն Անգլիոյ վրայ խօսիլ կուգենք։

Անցեալ տարի Անգլիական խորհրդարանը ազգային կրթութեան նոր օրէնք մը դրաւ, որով ամէն թաղ՝ ամէն գիւղ՝ իր դպրոցը պիտի ունենայ, գաղափարակութիւնը ձրի եւ. ամենուն համար հարկադրիչ ըլլալու. այսինքն երբոր մէկին իր զաւակը թաղային կամ պետական դպրոցը չ՚ուզէ, տեղական իշխանութիւնը պիտի յորդորէ եւ հարկադրէ գինքը զրկելու, այս եղանակաւ ամէն տնհատ գրել կարդալ եւ. հաշուել պիտի սովրի։ Բայց իւրաքանչիւր մարդիկ այս մեծ բարեկարգութիւնամբ միայն գոհ չեն ըլլար եւ արուեստական գործարանային խնդիրն ալ մասնաւորապէս իրենց խորին ուշադրութիւնը դրաւած է, թէ եւ Անգլիոյ մէջ մեծ գիւղատնտեսներ ալ կան՝ առանց մասնաւոր դպրոց երթալու. ոչ. արուեստ սովրելու։

Այս նիւթս վրայ քանի մ՚ակնարկներ ունէր խոսած ճառերը եւ հրատարակած գրքերը՝ ճիշդ մեր ազգին գիտակին ալ սանկարելու օրէնք մը գրալի կ՚ընեն։

Մանչէսթէրի մառ Պիրքընհէտ գիւղը 1855ին գիտութեանց եւ արուեստից վարժարան մը բացուած էր. բայց չենքը յարմար չ՚ըլլալուն պատճառաւ նոյն դիպին կազմէն իսպիտալաններն ճանաչուած ընտրուած Գ. Լէ յարի հրաւիրեցին նոր եւ փայլուն չենք մը կառուցաւ, որուն բացման հանդիսին Լորա Տէրպի ալ հրաւիրուած էր։ Այս առթիւ Լորա Տէրպի ազատական գաղափարներ եւ արուեստներու գոյութեան եւ արուեստներու ունեցող դերն կարեւոր հասարակաց հոս առաջ բերելով ընթերցողաց ուշադրութեանը կը յանձնենք։

«Փոքրիկ մեղուն կը սորվեցնէ, ըստ անհաճոյ ճշմարտութիւն մը, այն է թէ արուեստական ճարտարութեան մէջ պէտք է ուրիշի փախնելը հիմնայ ասոր ապրելու մէջ՝ քան թէ ասկէ 15-20 տարի առաջ։ Շատ դիւրաստինք կանչելինք որ ամէն մարդ կարգալ՝ գրել՝ եւ հաշուել գիտնայ բայց վերջապէս դրքերու միջոցու ստացուած ուսմանքը կենաց դարձնական գաղափարակութեան փոքրիկ մեկ մասն է։ Մասնաւոր կամ արուեստական կոչուած գաղափարակութեան կարեւորութիւնը տարբեր տարբեր ազգի կ՚ըլլայ։ Եւ տարբ պատճառն ալ յայտնի է։ Քանի որ քաղաքակրթութիւնն յառաջ կ՚երթայ, քանի որ մեքենական ճարտարութիւնը կ՚սեռի եւ կը ծաւալի, ոմանց արուեստի մէջ, ուրիշներ արդիւնաբերութեան ամէն ճիւղի մէջ, ուսումնական նորը. եւ. աշխատութիւնը խնայելու եղանակներ կը մտցուին, որք կը զարմանցնեն որ արուեստաւորն ալ այնչափ առաւել եւ. իմաստով գիտնայ իր արհեստը։ Քանի որ բնութեան զորութիւնը մարդուն տեղ դնելով քիչ գործաւոր պէտք ըլլայ։ այնչափ ալ գործաւորներուն իրենց արհեստին նրբութիւնները լաւ գիտնալու հարկ կայ։ Կրնայ մեկին այս գիտութիւնը միայն գործնական կերպիւ սորվելու, բայց գործնականն ու տեսականը միացնելով իր գիտութիւնն աւելի կատարեալ եւ անթերի կ՚ըլլայ։ եւ. ասոր համար է որ ամէն տեսակ զարգացման մէջ մասնաւոր արուեստական դաստիարակութեան մը պէտքը կը ճանչցուի։

Անգլիա ունի իր մասնաւոր արուեստարանները, որք են՝ նաւային եւ գինեւորական վարժարանները, Հինդոստանի համար երկրաչափներու վարժարանը, Լանգրայի հանքային վարժարանը, գիտութիւնից եւ արուեստից պաշտպանէին ներքեւ, եղած վարժարանները, եւ երկրագործութեան վարժարանը՝ որոյ նմանները ալ շատնալը կը բաղձամ։ Այսոնց ամէնն ալ այս նպատակին վրայ հիմնուած են, որ այս վարժարաններէն մէկը մանող երիտասարդ. մ՚էր արուեստը կատարեալ սովրի։ եւ թէպէտ արհեստը գրքերն ալ բլլայ, ամէն աշակերտ բան իր կարողութեան չատ կամ քիչ վարժուած ըլլայ անոր մէջ՝ արուեստին տեսական մասն ալ սովրելով։ քանզի այն առանց, եւ միայն այն տանն արուեստը մեքենագէս կամ՝ առանց մտքի ընելով եւ տեսնելով սովրելու. հոլովելն կ՚տարուի։ Մեծն տեսականին վրայ վստահիլը յամառի վրայ ըլլ սովրելու կը նմանի։ բայց միայն գործնականին ալ վստահիլը, առանց ըմբռնելու. չարժուելն ու. ձեւերը սովրցնող առաջնորդի մը ինքզինքը ջուրը նետելու կը նմանի։»

Ահա այս խորհրդածութիւններն ընելէ հաւ Լորա Տէրպի յայտնեց, Գ. Աբթի Ռաւսէլի երկու տարի յառաջ հրատարակած Արուեստական գաղափարակութիւն անուն գրքին վերայ հիմնելով իր փաստերը։ Թէ 1867ի փարիզի արուեստահանդէսը ցոյց տուած է որ Եւրոպայի ուրիշ տպագրեն Անգլիացւոյ հետ միջատ ընելով յառաջ անցնելու վրայ են, եւ եթէ Անգլիա արուեստական գաղափարակութիւնը չ՚ծաւալէ, կրնայ ըլլալ որ իր տիրեսանները ու հարատութիւնը մեծ հարուած մը կրեն։

Այս տեղ անհնարին է որ հայուս մը տարտղ չ՚ճանչուի։ երբ մտածէ որ Անգլիոյ պէս այնչափ արուեստական գոյութիւններ եւ արուեստներ ունեցող ազգ մը՝ ինչ ինչ բաներու մէջ ուրիշներէն քիչ մ՚եւ ետեւ մնացած ըլլալուն համար մտաստանչութեան մէջ կ՚ելնայ։ որչա՞փ մտատանջութիւն պէտք է մեզ տրեմն որ բոլորովին եւ ետ ենք եւ ոչ ոք մեզ անհոգութիւն պէտք մը մտատանջ ասիտ ին մեկ հատատատութիւն մ՚ալ չ՚ունինք։

Ցերատագործութիւնը կրնայ լաւիկ թէ ամէն ոք հասկանալու հիմն է։ Լորա Տէրպի կ՚ըսէ թէ Միացեալ Թագաւորութեան, այսինքն Անգլիոյ եւ Իրլանդայի մէջ ընդ ամենը 187000 հոգի՝ վկայեալ գաստատներէ զարգացուցեալ է։ Ասոնց ամենը 1870 տարուան մէջ զանազան արուեստից վարժարանները. Ծախքը 38000 Անգլիական ոսկի հատած է, բայց եւ այնպէս տարին գոհ չէ, տարին մատատանջութիւն կ՚զգայ։

Այս մատատանջութիւնն ունեցողը միայն Լորա Տէրպի չէ։ Վերջերս հայոց ազգ՝ չենք գիտեր թէ քանի՛ անձ տարեկան այսպիսի մատատանջութեան մէջ գտնուած եւ տարուն ազգ մը (Գերմանիոյ նախարարն Գ. Ֆոլոմիրը ալ նոյն մատատանջութիւնը կը յայտնէ Փրուսիոյ մէջ հատատատած մեքենագործաց վարժարանին (Մեքենագ՚ս ինստիտիւտ) բացման հանդիսին առթիւ։ վարժարան մը որոյ միայն գեղեցիկը 12500 Անգլիական ոսկի եւ. շինքը 20000 ոսկի ծախքով գործած է։ «Չենք կրնար երբեք գաղտիկ։ ըստ։ ազգատութեան թշնամին վանելէ։» ուստի խորհրդարանին հատատատած ազգային կրթութեան նոր օրէնքին վրայ։ զոր ունենք թերի կը հատարին տակաւին։ Անդ գիտցաց շնորհատակութիւնը հրատարակեալ։ յարեց։ «Գործեցէ՛ք։» Այս ալ գիտնալու է որ Գ. Ֆորֆիրը միայն նիւթական յաջողութեան գաղափարներ չ՚ապրեցուցեր այս «գործեցէ՛ք» բառը։ այլ ինչպէս Թոյնն կըսէ։ ինք ալ բարոյ Անգլիացւոյ հետ կը հատատայ թէ իր հայրենեաց ազգային բարձրագոյն տիրոջմանց եւ. քրիստոնէական զգացմանց վրայ կացցցած է։

Գաղափարակութեան եւ մասնաւորապէս արուեստական գաղափարակութեան խնդիրն պրոգէյցոյ նոսա Անգլիոյ բնակիչներն գիտութեանց հատատատեն Սէր ՀՈՆ Բաքինկիմն որ ինչեալ հատատատեն տարեկան դիտոյն տարեկան իր խօսած առնեարանութեան մեծ մասն այս նիւթիս նուիրեց։ Ս. Հ. Բաքինկիմն որ Անդգլիոյ հատատակոց կրթութեան ժողովին ալ նախկին նախագահ եղած է, հատատատեց թէ վիրտուալ ձեռնհատ գաղտատներու պէտքն տարտին կարգի կարեւորութիւն ունի, եւ թէ՝ այս մասին, եւ թէ՝ դպրոցական կրթութեան մասին մինչեւ գարդ ցոյց տրուած անհոգութիւնն «Ամենայն անհոգութիւն» (նէ՚գիճոյ նէկլէքթ) անուանեց։

Ցնոյց երկրագրէն ճառեր նաեւ արուեստական գաղափարակութեան վրայ եւ խոսիս գաղտատպարանց ոյն անփութութիւնը, որով զանց կրկոյ ոչ ոչխարհի մէջ ուշադրու. յաւելի հրաշալ. եւ. վարի ու համարում վարպետներու ապ մի՞ պէտ մ՚ չ՚ունի։ Եւ. միրաբիլեալ «Արուեստական Գաղափարակութիւն» անուն գրքին հեղինակ Գ. Աբթի Ռաւսէլի կարծիքը միայն թիւն բերելով հեռաւոյց թէ տարեկան Անգլիոյ մէջ ճշդի. ուրիշ ազգերու գաղտատներու պէտքն տարտին կարգի կարեւորութիւն ունի։

Քուէերին անձամբ չկրնալ բերելուն համար կը խնդրուին որ իրենց քուէարկութիւնը յատուկ նամակի մը մէջ ներփակուած ուղղեն առ ընտրող Ժողովին։

Ընտրող ժողովս յատկապէս կը ծանուցանէ մեծ. ընկերոջ, որ քաջալերեն թատրոնի աշխատասէր եւ ընկ. օրինաւոր յղաւորուած անձանց միայն ասն, որպէս զի ընկերական գործունեութեան մէջ լուսաւորեն դիւրութիւն եւ օգտակարութիւն ուենենան։

Ըստ մոտաւոր յիշեցնելու նաեւ որ ընտրուելիք 9 անձանց ցանկը ըստ օրինի նախորդ տարուն ժողովոյ անդամներէն եւ վեցը միւս բնակիչներէն պիտի ըլլայ (կանոնագր. 35 յօդ.), եւ առ ի դիւրութիւն բոլոր ընկերաց ցուցակը մինչ ցաւարտն ընտրութեան Հայկ. գրասարանին մէջ կախուած պիտի ըլլայ։

Անուանք Յոհան Ղազարեան
Սահակ Համբարձումեան
Պողոսոսար Աստուածատուրեան
Յոհաննէս Պէրիկեան
Մկրտիչ Այէրեան
Արիստ Շամլեան
Մ. Մանուկ Վարդանեան (առաջին օրէն հրաժարեալ)

Խնդրեմք։ ։ Տէր, ներկայս ձեր պատուական միաբանիս միջոցաւ զէջ երկու անպիտ հրատարակել բարեհաճիք։

Ի դիմաց ընտրող ժողովոյ
Հայկ. Ընկերութեան
Յովհ. Հոմբարձումեան

ԱԶԴ

Հոկտ. 3 գումարեալ Ընկ. ժողովոյ որոշման համեմատ Հայկ. ընկերութեան ընդհանուր ժամադրոյ պատրաստած կանոնագրի ծրագրին տպեալ օրինակները մինչ հոկտ. 10 Հայկ. գրասարանիս մէջ, ընկերք իրենց դիտողութիւնը յղելու համար ձեռք մէկ օրինակ պիտի ընդունին։

1866 մարտ 1էն մինչ 1871 հոկտ. 1 ընկերութեան բոլոր հաշիւները ընկերք դիտողութեան առնելու համար մինչ յառաջիկայ կիրակի օր հաշուէտուներները բաց պիտի ըլլան ընկերաց։

Կը ծանուցուի նաեւ բոլոր ընկերաց որ հոկտ. 10 կիրակի օր ճիշդ ժամը 6ին գումարուելիք Ընդհ. ժողովոյ ներկայ դրանուիլ բարեհաճին։

ԿԱՐԳ ԽՆԴՐՈՑ

Ա. Վաճառական նորընտիր ցնծալի ժողովոյ
Բ. Ընդունելութիւն հաշուոց
Գ. Ընդունելութիւն կանոնագրութեան

6 հոկտ. 1871 Հայկ. Ընկ. Ընդհ.

Հայկ. Ընկ. Սոմոմիոյ ժողովոյ առաջ.
Ստեփանոսիր Ստեփանոսեան
Գ. Վէրանեան Բ. Գալոստեան

ԱԶԴ

Ֆրանսայի մէջ Մոսիոի գործակալ Մեծ. կարաղեա ապա թագաւորական անձնական տպարանի պատասխանատու լրագրէրս չկրնալով կանոնաւոր պարբերաբար դրկակալութիւնը Մեծ. թանկագին Յանչեան ազգայի յանձնուեցաւ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՔ ՀՐԱՏԱՆԱՆԻՐՔ

Ս. Տիւոյի բազմութիւնը գործոյ մէջ առաջին կարգը կը բռնէ նաեւ ԵՐԵՔ ՀՐԱՏԱՆԱՆԻՐՔ անուն վէպն՝ որ թէ գիպուածն հիւսուածքին եւ թէ պատմական արժէքին կողմէ մեծ յարգանքի անուանց ուշքին իսկ որ մատուցմեն գրուածոյ անառարկելի կերպին։

Հեղինակին բնչմասար ներուակայութիւնն չնդարձակ առարկէզ մը կը գանէ Ցրանասայի պատմութեան մէջ, եւ ամենդէպ, ամենն անկեան իրողութիւն հնատարբերաբար ներուցի մը կառնուն իր հրապուրիչ գրչին ներքեւ։

Լոսի ԺԳ. եւ Ռիշլիէօ, ասիկար թագաւոր մ՝ եւ խորագէտ պաշտօնեայ մը, արքունական դաւեր, սիրային դաւեր, մելիկութիւն ու քաղաքականութիւն անոգաւորի նիւթեր եւ ճարտարի կենդանի վիպասանին, եւ, ընթերցողին ուշը փոքին կը դրաւեն։

Ցոյն վէպս ընթերցողը հաւարակութիւնն հանար թարգմանու ելլա բարերուած է Մեծ. Գ. Մ. Մանուկեանի ձեռքէ։

Ամիսոյ մէջ ԵՐԵՔ ՀՐԱՏԱՆԱՆԻՐՔ երեք հատոր պիտի ըլլան։

Խրատքանչիւր հատորին դին 15 գր.
Բաժանորդաց համար երեք
հատորը 40 »

Բաժանորդ կրնայ ել ու զանիերը պէտք է դիմեն Զաքարիա-Յոհան ուղղ. թիւ 19 Ցեակեանց վաճառատունը։

ԿՀԻՈ

ՄԱՐԳԱՑԻՆ ԽՐՈՂՈՒԹԻՒՆՑ

ԿԱՄ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

ԲԱՐԵՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՐԻՆԵԱԼ

ԻՆՉԱՊԱՏԵՍ ԱԼՈՒՆՆԱՆ ԱԿՆԵՅՈՑ

Ա.բ Լմատուլից դրքին գինը առաջ 36 գր էր. բայց հիմա բարեբարի մը շնորհիւ 20 գրի իջած է։

Ամեն հայ դրամատուաց քով կը գտնուի։

ԳԱՂԼԻԱ ԵՒ ԲՐՈՒՍԻԱ

ԿԱՆԱՏԱՄԱՐՏՔ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍՔ Ա. ԵՒ Բ.

ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

կը ծախսի ոմն Հայ դրատանատոց քով իւրաքանչիւր անսարին գին է 60 փարա։

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՒՑԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԱՆ

1872 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՓՐԻՍՏՈՍԻ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Ա.յս Օրացոյցը կը պարունակէ նաեւ պատմութիւններ, բնագանական, օրուանական եւ առողջական նիւթեր, ծխոյց հոմար կանոններ, քարէրոյի, նաստրի, հոգի եւայլն գեղեցիկ զուարճալիք, հոմեկան կը, բարոյական եւ իմաստուն առոգուած եւայլն եւայլն, ուստոյ լու կարդալի նուէր կրնայ ըլլալ։

Գինն է 2 գրուշ։

Կը ծախուի ոմն Հայ դրատանատոց քով, լրագիր ծախող տեղերը ու ցրուիչներու, ձեռքով։

Շատ գնել ուզողը պիտի է Ա.ը— Ցարպ Հիւսեանց Ցոմիսկրոֆատունը դիմէ։

ԵՒԱՆԳԵԼԱՐԱՆ

Իսկիւտարի Նուամատուցին մատ գորգի չուանարանին կից չինուած երկու. հատ քարաշէր խանութները, մեկը լէյ-ենի ընելու պարմանաւ, երկուքը մէկէն կամ կամ զատ վարձու տրուի ուսի։

Ուստի յիշեալ խանութները բրանել, ուզողները կը հրաւիրուին ներկայ պատուիրել Ցարի Շուրայի Լէվանդիմ Ցարքէոի բաւած անհատը մինչեւ յառաջան ամսոյն Ցերբարդ երկուշաբթին օրը։

4 հոկտ. 1871
Ի Գուռան Պատրարեան։

Լոյսերեանն զարոյց ձիոյ համար նոր հանձարն բլալու պարմանաւ, գարի շուանարանին համար 20000 քիլէ գարի տիտաք ըլլալով, յառաջիկայ հինգշաբթի օր հոկտ. 7ին դնահատուիլեան պիտի դրուի։

Գուսի յիշեալ դարին մնատակարարել ուզող վաճառականք կը հրաւիրուին յիշեալ օրէն առաջ գալ Ի Գուռան Պատրարեան, ուր տեղ վաճառականոյ յատկացեալ սենեակին մէջ յիշեալ դարին վերաբերեալ բոլոր պարմանները ու պայմանները մանրամասնօրէն չինուած ցանկին մէջ դրուած եւ կնքած են։

4 հոկտեմբեր 1871
Ի Գուռան Պատրարեան

ԻԼԱՆ

ԵՂԵՆ ՊՈՅԱՔԻ ՏԻՊՈՒԹԵԱՆԸ

Թաղեանի Ա.գրեր. Գալատա Գեղեր

Գորգանի Ն՝ 67

Իրոյու Պոյաքը ամբ քրեանը Եղենի թէշքիլ օրենսմուշ սրուաց ճանաչեն, ամենայն, դատարկ մի դրէրէք կիրպի հեր տիրա իմիէրի իմիա իլէ, մի չուհա, մի քարտիր լահար կիրպի հեր տիրա նանեալ իմիա մի ամիրի, բանիմաղան մի եէլիք կիրպի հեր նեվ էրպիսի էմբրա ուսուրինեն նէգիլս օրանարաք պոյանանաքան։ մի պի յայ. դրէրէր լեքէրի յեղ ողբալաղ օրատուրա իլան օրանարը։ 21

Տիրեւ Բոր Խրէնբեր-ը Մուսիս

Ա.յս լրագիրը չաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի. երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան գինը տարին է. 4։ Պոլիս Զինիի խանը գիրի յարկը թիւ 6 Մուսիսի խմբագրատունը

Իսկ գաւառաց մէջ հեռեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Լանիան ազգ. Ցէմլեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս ազգ. ոսկերիչ.
ԱՏԱՆԱՍԱՐ. Մնոբոյ ազգ. Ց. Գէորգեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Յակոբեան ազգ. Թանկիլեան.
ՄԵՍՈՐՏԱՂ. Համբարձում ազգ. Բուլղուքեպանեան.
ՏՐԱԶՈՆԱՆ. Խաչատուր ազգ. Լալմանեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ ազգ. Զաքարեան.
ՍՈՒԵ. Միրզոյ ազգ. Փոթիկեան.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆենտի Արզարեան.
ՍԱՇ. Մ. ազգ. Խաչիկեան.
ՅՈՒՐՅԱՆ Միրզոյ ազգ. Աշճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս ազգ. Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թովմէս ազգ. Բաղրատունի
ՍԻՎԱՍԻԱՅԱՐ. Կարապետ ազգ. Վարդանեան։

Ուրիշ քաղաքներէ ատարագրուիլ ուզողներն այս սենեակներն մէկուն հետ կրնան կապակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ն. ԵՒԹԻՄԻՇԵԱՆ

Ի. ՊՈԼԻՍ ՁԻՆԻԻ ԽԱՆ
Ի ՑՈՒՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳԻՐՈՑ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒԱՆԱՏՈՒԹԵԱՆ
7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ԱՇՏ 100 ԳՐՈՒՇԻՆ)

Լմնարա 3 ամիս գուրուշ 108—108
Մարսիլիա » 24.20

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՑ
7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Անգլ. լիրա	գուրուշ	109 6
Նաբոլէոն ոսկի	»	87 4
Իմբէռիալ ռուս	»	89 5
Քրբիմիս	»	51,22
Հինգ Ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	104.15
Պլենձ	»	117,20

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարմիր	Գէսարիայի	31	—32
» »	Ազագ	29	—32
» »	Գալիչք	30	—31
» »	Պուրկաս	26	—30
» »	Թէքիրտաղ	26	—30
կարմիր	Ազագ	31	—32
» »	Գէսարիայի	27	—31
Կիրբա Թուրքա		20	
Ցորեն կարմիր	Պուրկաս	20	—28
Վարար			
» »	Գալիչք		
Եղիպտացորեն Թուրքա		14½—15	
»	Անատոլ.	»	
Դարի Թուրքա		12½—13	
»	Անատոլ.		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈՉԱԿ ՁՈՐ

Գուրբա	գուրուշ	140—170
Անատոլու	»	115—125
Ջոլոս		
Էսքինձ	»	
Թակած	»	

ԲԱՄՊԱԿ գուրուշ

Կէյմէ	հօքա	9 —
Իզմիր	»	9 —
Անատոլ	»	8½—9
Պարսկական	»	6½—7
Վրաստան	»	7 —7½

ԲՕՅԻՐ

Անատոլու լուացուած	հօքա	14½—15
» չլուացուած	»	7—8
Բաումիլի լուացուած	»	15—
» չլուացուած	»	6½—7½
Վրաստան լուացուած	»	— —
» կէս		— —
» չլուացուած	»	— —
Ցոպրոնա	»	10 —
Նոսկի Շէնիր	»	8 —

ՄԱԶՐ

Պարսկական	հօքա	10½—
Անատոլու	»	9 —
Ձերմակ	»	6 —

ՀԱՏԻ

Գոյսերի Ա. տեսակ	հօքա	19—20
» Բ. »	»	18 —
Ինկիլիս »	»	18 —
Թոպալ »	»	18½—
Սբեկեր »	»	17 —
Նոզլաս »	»	16—17
Ջորաս		16—17

ԹԻՖԹԻՔ

Ինկիլիս	հօքա	40 —42
Գասատանոյ	»	—
Պէյրաղար	»	—
Ջերքէզ	»	—
Վան	»	22 —23

ԱՃԾԻ ՄՈՐՔ

Անհօքա	9½—10կտոր	մէկ 0. Լ.
Լոգկատ	» » »	»
Մոխա	» » »	»
Էրզրում	» » »	»
Գոյսէրի	» » »	»

ՁԼԹ

Մատանիա	հօքա	6½—
Ակրալը	»	6 —
Սաքեզ	»	9 —
Մինգիլ	»	6½—
Պլենձ թոգոմ երկրին մէջ		9½—10
Սալէպ Գարամանոյ	հօքա	—
Աֆիոն	»	225 —240
Փիթիք	»	26 —27
Մուսամ	»	4 —4½
Կատատ Անապ.	Փիլէ	30 —33
» Թուրքի	»	—
Մհատրա Պարսկ. Ընչա	»	47 —52

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		գուրուշ	
Խանդէ Ռիօն. տեսակ 100	հօքա.	900—1000	
« Բ. »	»		
Եէմէն	»	16	
Նաքար փոչի Անդղ. Կնդ.		260—262	
» » Գաղղ.	»	—	
» գլուխ Գաղղ.		310—315	
Զոյ Գոնկոն	հօքան	21	—23
» Իկրս ծաղիկ	»	45	—70
Ընաղ (դաղայ)	կնդ.	900	—910
Պղպեղ (գիրգէս)	հօքա	9	—9½
Լեգամ (տիմիա) գէնիալա	»	135	—170
» » Մատրա	»	—	—
Զինք ամբար 100	հօքա	Ֆր. 70	—
Սրկաբ ծոգաձիւ		58	—60
» ասիատիկ		72	—
» ռեւենցար		64	—66
Բարֆիմա		120	—
Քրինձ իտալիոյ 100	ֆիլ. Ֆր.	42½	
Կարագ եղ Ռուսիոյ	գրչ.	13	—14
Խաւիար	»	36	—37